

Освітній округ як інноваційна модель управління освітою: напрями діяльності

Євгенія СИДОРОВА,

начальник управління освіти Краматорської міської ради

Основною метою сучасної освіти є надання якісних освітніх послуг та створення умов для розвитку творчих сил особистості, виховання людини-громадянина з високорозвиненим інтелектом, незалежним судженням, здатної реалізувати свої задуми. Тож актуальним є питання модернізації системи навчання, структурних змін у розбудові освітнього простору для майбутніх випускників шкіл.

Освітній округ – один із можливих варіантів розвитку освітньої мережі, де можна створити необхідні й достатні умови для здобуття освіти відповідного змісту й рівня. Тому важливим критерієм організації освітніх округів є критерій повноти освітніх послуг, тобто, об'єднання освітніх закладів від дошкільної установи до професійних навчальних закладів та ВНЗ. При цьому звільнення та перерозподіл ресурсів між освітніми закладами сприяють створенню нових освітніх можливостей, зокрема розвитку матеріально-технічної бази відповідно до сучасних вимог.

Отже, реалізація ідеї освітніх округів є виявом нового підходу до управління й розвитку освіти на регіональному рівні шляхом безпосереднього управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів та створення умов для оптимального функціонування й розвитку. Шкільні округи – це основа для освітньої мережі з профільним навчанням, їх створення має бути орієнтоване на розвиток і модернізацію освіти.

Стратегія модернізації освіти передбачає суттєве оновлення освітнього процесу, зростання вимог до якості освіти, профілізацію навчання, які кожна окрема школа не завжди здатна забезпечити. Тому така інноваційна структура як освітній округ, у межах якого можна оптимізувати освітню мережу, згрупувавши та диференціювавши школи за профілем освітніх послуг, може забезпечити рівний доступ до якісної освіти. Налагодження взаємозв'язків між закладами освіти дає змогу знайти ресурси для

підвищення якості освітнього процесу, впровадження профільного навчання, більш ефективного використання наявних ресурсів.

З огляду на це, освітній округ створюється з метою:

- реалізації інноваційної моделі освітнього простору на основі взаємин навчально-виховних закладів округу, об'єднаних для здійснення освітньої діяльності, забезпечення освітніх та культурно-освітніх потреб учнів, педагогів, батьків, які проживають у межах території округу;
- забезпечення рівного доступу до отримання якісних додаткових освітніх послуг;
- належної підготовки випускників до ЗНО;
- розвитку творчо обдарованих дітей;
- координації виховної роботи в межах освітнього округу;
- створення умов для постійного зростання професійної компетенції вчителя;
- інтеграції ДНЗ у навчально-виховний процес.

Управлінням освіти Краматорської міської ради створено єдиний освітній простір, відпрацьовано модель освітньої території міста, що забезпечує дітям дошкільного віку, учням (вихованцям) навчальних закладів системи загальної середньої освіти рівний доступ до якісної дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти, допрофесійної підготовки, неперервної освіти в рамках округів. Освітня територія міста охоплює чотири освітні округи, у складі яких дошкільні, загальноосвітні, позашкільні навчальні заклади, дитячі спортивна та музична школи, а також – заклади культури, профтехучилища, вищі навчальні заклади (за згодою).

Якісне функціонування всіх ланок освітньої системи забезпечує своєчасна координація роботи управління освіти, міського методичного кабінету, психологічної служби та інших суб'єктів освітнього округу.

Центрами освітнього округу є опорні загальноосвітні навчальні заклади, які діють на підставі Положення про опорний заклад освітнього округу: Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №35 з профільним навчанням (директор М.Рідош) – I освітній округ; Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №25 з профільним навчанням (директор І.Страшко) – II освітній округ; Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №10 з профільним навчанням (директор Л.Ярмош)

– III освітній округ; Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №6 (директор С.Корчагіна) – IV освітній округ. Базові школи освітнього округу забезпечують інформаційну основу роботи закладів освіти за всіма напрямками діяльності і є центром виховної та методичної роботи.

Методична рада округу реалізує такі завдання:

- консолідацію ресурсів шкіл округу з метою здійснення профільної підготовки учнів;
- виявлення та використання в роботі вчителів округу ефективних форм, методів та прийомів навчання;
- підвищення ролі окружного методичного об'єднання в формуванні професіоналізму вчителів;
- організацію пошуково-дослідницької та інноваційної роботи педагогічних колективів;
- добір педагогічних кадрів для організації роботи в окрузі.

Найбільш поширеними формами методичної роботи освітніх округів є:

- засідання окружних методичних комісій учителів-предметників;
- проведення майстер-класів і творчих майстерень у рамках окружних семінарів та окружних етапів конкурсів професійної майстерності, ділових ігор, тренінгів, «круглих столів», науково-практичних конференцій тощо.

Кожний округ у своїй діяльності керується певними принципами, які дають змогу ефективно вирішувати поставлені завдання. Серед них базовими принципами є: *географічний*, що враховує транспортну доступність територіального простору для ефективної взаємодії закладів освіти; *комунікативний*, що передбачає наявність та перспективу створення й розвитку єдиного інформаційного простору; *економічний*, який враховує особливості організації, структури та стану системи освіти; *соціальний*, що спирається на історичні й культурні традиції населення.

Діяльність освітнього округу має забезпечувати освітні потреби всієї громади. Для дітей це інноваційне освітнє утворення дає змогу розширити поле вибору, на основі їхніх індивідуальних особливостей для здобуття відповідної професіоналізації. Завдяки ефективно налагодженій роботі освітнього округу учні мають можливість здійснювати підготовку до зовнішнього незалежного оцінювання, брати участь в олімпіадах, конкурсах різних рівнів, масових позакласних та виховних заходах, що проводяться спільно з усіма школами округу. Така продумана профільна навчально-виховна робота дозволяє учням розширити коло спілкування, знайти нових друзів та знайомих. Батькам система освітнього округу дає змогу виявляти та розвивати індивідуальні здібності дітей, наповнювати їхнє довілля змістовними освітніми, спортивними, культурними програмами. Ще один важливий аспект роботи освітнього округу – економія батьківських коштів з огляду на безкоштовні додаткові заняття,

що сприяє підготовці до вступу в ПТНЗ, ВНЗ. Створення єдиного освітнього простору надає певні переваги вчителям, які працюють у школах освітнього округу. Завдяки раціональному розподілу годин збільшується їхнє тижневе навантаження. Об'єднання шкіл дає змогу поліпшити матеріально-технічну базу для викладання профільних дисциплін, облаштувати кабінети, що сприяє підвищенню рівня навчальних досягнень учнів у цілому та успішності з профільного предмета зокрема.

Зміст додаткових освітніх послуг визначається заздалегідь на основі вивчення запитів учнів та батьків, результатів динаміки досягнень учнів та майстерності вчителів, аналізу наявних педагогічних кадрів і матеріально-технічної бази. На сьогодні для учнів міста Краматорська створено і діють 150 пунктів з надання додаткових освітніх послуг у чотирьох освітніх округах.

Серед найпоширеніших форм організації освітніх послуг є:

- секції центру доуніверситетської підготовки «Абітурієнт»; консультаційні пункти з підготовки до складання ЗНО;
- консультаційні пункти для роботи з обдарованими дітьми;
- розвивальні гуртки та консультаційні пункти;
- міжшкільні факультативні та консультаційні пункти, гуртки профорієнтаційного напрямку;
- творчо-розвивальні гуртки позашкільних закладів художньо-естетичного та спортивного напрямку;
- гуртки психологічного спрямування.

Місце проведення занять визначається з урахуванням широкої географії шкіл освітніх округів, а також з метою раціонального використання творчого потенціалу вчителів, можливостей матеріально-технічної бази, зручності розташування та наявності транспортного зв'язку.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності освітніх округів є підготовка випускників шкіл до ЗНО, з огляду на що, йому приділяється значна увага.

Традиційно, після закінчення навчального року в рамках округу з метою визначення рівня результативності роботи проводиться анкетування користувачів додаткових послуг та відстеження результатів зовнішнього незалежного оцінювання. Серед випускників, які відвідували заняття секції «Абітурієнт», 74% значно підвищили рівень знань з певних предметів, 22% – частково і лише 4% вважають, що не підвищили. Так, за результатами ЗНО–2012 учні шкіл освітніх округів міста, які відвідували центр «Абітурієнт», отримали достатню кількість балів для вступу до обраних вищих навчальних закладів на бюджетній основі.

Діяльність освітніх округів сприяє також підвищенню ефективності профорієнтаційної роботи. У місті створена цілісна система професійної орієнтації молоді. Кожний заклад освіти міста має свою специфіку, тому у кожному з них проводяться заходи, найбільш доцільні для цього округу.

Краматорська українська гімназія спеціалізується на організації роботи з творчо обдарованими дітьми і є центром підготовки до Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури. На її базі проводяться окружні інтелектуальні конкурси: «Ерудит», знавців української мови імені Петра Яцика, мовно-літературний конкурс імені Т.Г. Шевченка, правових знань «Територія права», евристична олімпіада тощо.

Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №16 є осередком спортивно-масових заходів та місцем проведення спортивних свят, конкурсів та змагань, серед яких: «Нащадки козацької слави», «Майбутній воїн», «Молодь обирає здоров'я», «Козацький гарт», «Веселі старты», «Старты надій» та ін.

Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №26 стала майданчиком для проведення навчання лідерів учнівського самоврядування шкіл IV округу та лідером з реалізації проекту «Школа сприяння здоров'ю».

Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №35 з профільним навчанням є базовою в освітньому окрузі з підготовки учнів до олімпіад, конкурсів і турнірів з математики, а Краматорська загальноосвітня школа I–III ступенів №22 з профільним навчанням – з хімії, біології та правознавства.

Навчання обдарованих дітей, їх підготовка до професійної та творчої реалізації в самостійному житті – актуальне питання сьогодення. Тому велика увага приділяється роботі з обдарованими дітьми. У межах освітнього простору створено консультаційні пункти і факультативи, курси за вибором для обдарованих учнів та розвивальні гуртки: олімпіадна математика, олімпіадна інформатика, фізика, факультативи з англійської мови, з правових основ, підготовка до олімпіад учнів з трудового навчання, з історії України, з української мови та літератури; курс за вибором «Графічний дизайн», хореографічний гурток «Азарт», гурток «Естетика», гурток з бісероплетіння, гурток «Декор», гурток «Спілкуємося іноземною», Центр туризму і краєзнавства, Центр спортивного орієнтування тощо.

Результатом роботи з обдарованими дітьми є збільшення за останні три роки кількості учасників інтелектуальних змагань на шкільному, міському й обласному етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад, переможців і призерів обласних олімпіад. Значних успіхів у обласних олімпіадах досягли учні ЗОШ №22 (17 призових місць з 9 предметів), №25 (12 переможців з 8 предметів), №35 (7 переможців із 4 предметів), №6 (3 учні), КУГ (2 учні) і ЗОШ №2, 3, 4, 10, 12, 17, 30 – по 1 переможцю. Другий рік поспіль є переможцем Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики учень 11 класу ЗОШ №25 Олексій Лубинець, який за перемогу в олімпіаді на Всеукраїнському рівні відзначений високою нагородою – стипендією Президента України. Призером з математики на Всеукраїнському етапі став Гридасов Михайло, учень 11 класу ЗОШ №35.

Щорічно в освітніх округах міста проводяться різноманітні заходи: презентація освітніх послуг округів; День відкритих дверей ВНЗ; окружні змагання до Дня захисника Вітчизни; «Козацький гарт»; «Веселі старты»; «Шахматний турнір»; «Зірниця»; конкурси та свята (Масляна, конкурс знавців української мови тощо); окружні турніри (волейбол, рукопашний бій, шахи тощо).

Отже, аналіз діяльності освітніх округів міста дає змогу відзначити такі позитивні результати: забезпечення доступу до якісної освіти в умовах профілізації старшої школи; створення умов для саморозвитку та самореалізації обдарованих дітей; інтегрування інноваційних, інтелектуальних, матеріальних ресурсів; розвиток професійної культури й компетенції вчителя; соціалізація школярів шляхом залучення їх до роботи в різних колективах; підвищення рейтингу й конкурентоспроможності шкіл в освітньому просторі округу; збільшення кількості переможців олімпіад, конкурсів, змагань різного рівня.

Тож, розвиток та ефективне функціонування освітнього округу є одним із важливих напрямів модернізації системи освіти, оскільки надає значні можливості та перспективи для шкіл, об'єднаних спільними метою і завданнями: забезпечення кожної дитини незалежно від місця проживання права реалізувати свої освітні потреби, підвищити якість знань.

Література

1. *Барановська О.В.* Впровадження сучасних форм організації навчального процесу в умовах профільного навчання / О.В. Барановська // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2008. – №5.
2. *Ващенко Л.М.* Інноваційна політика як динамічна система управління освітою / Л.М. Ващенко // Педагогічні новації столичної освіти: теорія і практика: Науково-методичний щорічник. – Київ, 2001. – 348 с.
3. *Маслов В.* Функції процесу управління навчальним закладом як наукова основа розробки змісту і методів підвищення посадово-функціональної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів / В.Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2012. – №1. – С. 27–32.
4. *Осадчий І.Г.* Основні засади функціонування територіальних освітніх округів в сільській місцевості / І.Г. Осадчий // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2001. – №5–6. – С. 118–131.
5. *Осадчий І.Г.* Проектно-цільове управління: програма розвитку освітньої системи адміністративного району «Каскад 2007–2009» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2008-1/08kaskad.htm>
6. *Павлютенков Є.М.* Основи управління школою / Є.М. Павлютенков, В.В. Крижко. – Харків: Основа, 2006. – 176 с.
7. *Постанова* Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. №778 «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад» [Електрон. ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/778-2010-п>

8. **Постанова** Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. №777 «Про затвердження Положення про освітній округ» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-п>
9. **Чернышова Е.Р.** Управление инновационными процессами в региональной системе образования / Е.Р. Чернышова // Материалы Международной научно-практической конференции. – Уральск, 2008.

Анонси

Евгенія СИДОРОВА

Освітній округ як інноваційна модель управління освітою: напрями діяльності

У статті представлено досвід роботи освітнього округу як цілісної інноваційної моделі управління освітою. Проаналізовано діяльність освітніх установ щодо створення умов для рівного доступу учнівської молоді до якісної освіти (дошкільної, позашкільної, середньої, професійно-технічної, вищої тощо). Розкрито зміст системної і скоординованої роботи всіх підрозділів освітнього округу на чолі з базовою школою.

Ключові слова: освітній округ, рада округу, якість освіти, базовий заклад, обдаровані діти.

Евгенія СИДОРОВА

Образовательный округ как инновационная модель управления образованием: направления деятельности

В статье представлен опыт работы образовательного округа как целостной инновационной модели управления образованием. Проанализирована деятельность образовательных учреждений относительно создания условий для равного доступа ученической молодежи к качественному образованию (дошкольному, внешкольному, среднему, профессионально-техническому, высшему и т.п.). Раскрыто содержание системной и скоординированной работы всех подразделений образовательного округа во главе с базовой школой.

Ключевые слова: образовательный округ, совет округа, качество образования, базовое учреждение, одаренные дети.

Yevgeniya SYDOROVA

Educational district as innovative model of management of education: areas of activity

The article deals with the experience of educational district as the holistic innovative model of management of education. The activity of educational establishments as to the creation the conditions to the equal access of the youth to the quality education (preschool, non-formal, secondary, vocational, higher, etc.) The content of the system and coordination work of all units of educational district with the base school is described.

Keywords: educational district, district council, base school, gifted children.

Майстер-клас проводить Т.Ю. Попова, переможець Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2012» у номінації «Українська мова»

Під час захисту педагогічних проектів у Донецькому ОІППО